

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky predkladá návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“) na základe Programového vyhlásenia vlády na roky 2023-2027.

Programové vyhlásenie vlády na roky 2023-2027 v časti Pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka obsahuje záväzok využitia všetkých nástrojov podporujúcich racionálne usporiadanie pozemkového vlastníctva. Jednou z vážnych prekážok pre usporiadanie vlastníctva k pozemkom, ako aj pre vytvorenie vhodných pozemkovoprávných pomerov hospodárenia na pôde je zdĺhavý proces riešenia reštitučných nárokov oprávnených osôb podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“) a zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“). Problémy v procese uspokojovania reštitučných nárokov oprávnených osôb spočívajú v zdĺhavosti rozhodovacích konaní príslušných orgánov štátnej správy, v dôsledku čoho ku koncu roka 2024 zostávalo ešte neukončených 5922 konaní, čo predstavuje 7,24 % uplatnených reštitučných nárokov. V záujme objektivity treba uviesť, že veľkú časť týchto prípadov tvoria nároky, ktoré boli, resp. sú predmetom komplikovaných súdnych konaní.

V roku 2024 nastal na úseku reštitúcií výrazne pozitívny posun pri vydávaní náhrad, ktoré v zastúpení Slovenskej republiky ako povinná osoba uspokojuje Slovenský pozemkový fond (ďalej len „fond“). Fond v roku 2024 poskytol 708 reštitučných náhrad, z čoho bolo formou zmlúv o bezodplatnom prevode náhradných pozemkov realizovaných 370 reštitučných plnení v náhradných pozemkoch a 338 poskytnutých náhrad bolo v peňažnom plnení. Týmto sa fondu podarilo na úseku reštitúcií uvoľniť tzv. spisovú zápchu, pretože uvedený počet 708 poskytnutých náhrad v roku 2024 o 411 prevyšuje počet nových reštitučných rozhodnutí doručených pozemkovému fondu v uvedenom roku.

Návrh zákona rozširuje ponuku katastrálnych území, v ktorých fond môže poskytovať oprávneným osobám náhradné pozemky, čo prispeje k dynamickejšiemu plneniu reštitučných nárokov oprávnených osôb.

Veľkou prekážkou pri plnení povinnosti fondu poskytnúť náhradu je však najmä nedostatočná súčinnosť, resp. úplná nečinnosť oprávnenej osoby, ktorá si síce v zákonom stanovenej trojročnej lehote svoje právo na náhradu uplatnila, avšak ďalej od určitého štádia procesu poskytnutia náhrady nekoná. Ide o prípady, keď oprávnená osoba odmietne prevziať finančnú náhradu a neustále požaduje poskytnutie náhradného pozemku napriek tomu, že zákon č. 229/1991 Zb. a zákon č. 503/2003 Z. z. to neumožňujú. Ide aj o prípady, keď oprávnená osoba nepreberá pozvánky na prerokovanie ponúkaného náhradného pozemku, resp. oprávnená osoba nevráti fondu podpísané dohody, ktoré jej fond poslal na podpis po tom, čo sa na prerokovaní ponuky náhradného pozemku dohodli na forme a predmete poskytnutia náhrady. Osobitnými prípadmi sú situácie, kedy oprávnená osoba, ktorej bolo vydané rozhodnutie, zomrela a napriek tomu, že právo na náhradu bolo predmetom dedičského konania, dedičia ďalej nekonajú, alebo situácie, keď právo oprávnenej osoby ako poručiteľa

na náhradu nebolo vôbec predmetom dedičského konania.

Návrh zákona upravuje postupy fondu a oprávnených osôb, resp. ich dedičov a osôb, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi oprávnenej osoby, ktoré umožnia uzavrieť poskytnutie náhrad doteraz nečinným oprávneným osobám bez ujmy na ich právach. V zásade sa ich nárok na pozemkovú náhradu v týchto prípadoch zmení na nárok na náhradu v peniazoch.

Navrhované zmeny prispievajú aj k odstráneniu možných nejednoznačných výkladov doterajších ustanovení týkajúcich sa foriem poskytovaných náhrad, resp. oceňovania priznaných nárokov na náhradu.

Návrh zákona nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, limit verejných výdavkov, podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyvy na životné prostredie, informatizáciu spoločnosti, služby verejnej správy ani manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právne záväznými aktmi Európskej únie.

Návrh zákona nebude predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.